

MIKSZÁTH KÁLMÁN

SZEGÉNY GÉLYI JÁNOS LOVAI

FELADAT: Miközben olvassa a szöveget, folytassa a megkezdett jegyzeteket, válaszolva a kérdésekre!

A szöveg	Jegyzetek
<p>Előbb a „Bokros” aranszörű nyakát csinosítja ki bent az istállóban a gazda tengeri-haraszt pántlikával, majd a „Tündér” éjfekete sörényét fonja be, azután sorba a többiét.</p> <p>Megérti a négy okos állat a parádét... a csörgöket is a kantárhoz kapcsolják... éppen mint tavaly ilyenkor, mikor a szép özvegy molnárnét, Vér Klárát hozták a házhoz, s olyan kevélyen hányják-vetik a nyakukat, mintha a vicispán hátsolva volna valamennyi...De ha volnának bár magáé a nádorispányé, hogy aranyrácsból etetnék rózsa levelével, ezüstvályúból itatnák a góizoni szent kút vizével, mégsem lehetne olyan jó dolguk, mint a Gélyi János keze alatt.</p> <p>Maga nevelése mind a négy, a szemei előtt nőttek fel ilyen gyönyörűségnek, ő gondozta, fésülte őket éber szeretettel, megmosta a zabot, de meg is rostálta, mielőtt od'adta volna, kiszedte a szénából, sarjúból, ami nem jó ízű, takargatta őket télen meleg pokróccal, nyáron megúsztatta, kiscsikókorukban meg is csókolgatta. Most már nem csókolja, mióta menyecske került a házhoz, mégpedig az a bizonyos, a régi szerető, mert másé volt már egyszer, kétszer lett édessé...Most már nem csókolja, de azért él-hal értük most is, és nem adná négy lovát tizenhat csoltói, bodoki ménésért. Pedig ha van valami nagy dolog a világon, mind morzsa csak a Csoltó, Bodok dicsőségéhez mérve. Kilenc vármegyében tudják, ötvenkettőben mesélik a lovak szép növését, vékony</p>	<p>EXPOZÍCIÓ: első mondat: a hős a lovait csinosítja (JELEN) → in medias res, nincs felvezetés: helyszín, idő leírása – ez drámaivá teszi → ünnepi készülődést sejtet ↔ ld. vége! Ellentét a történet nyitó- és záró képe között. (Miért?)</p> <p>→a hős előélete következik (a MÚLT, tavaly volt az esküvője, Vér Klára a felesége = beszélő név? előre vetítés?) – részletező leírás arról, milyen gonddal ápolta Gélyi János a lovait. „él-hal értük most is, és nem adná négy lovát tizenhat csoltói, bodoki ménésért” ↔ a novella vége!!!</p> <p>1. Mit tudunk meg Gélyi János és Vér Klára kapcsolatáról?</p>

lábaikat, módos csípőiket, gyönyörű nyakukat.

Ahol egy nagy úr van, Csoltóra, Bodokra jön négyest válogatni a parasztoktól, és bizony megesik ilyenkor... legalább az öreg Csillom Pál megmondta egykor a belédi grófnak, mikor nősült, hogy de bizony abból a házasságból semmi sem lesz tavaszig, mert az én kiscsikóm még fiatal, és a Péri Jánoséra is korán volna a hám; egyebütt a világon pedig nincs ilyen ló.

... Bezzeg van már **most**, elleste a tudományukat Gélyi János, s olyanná nevelte ezt a négy csikót, hogy mikor végigröpülnek Csoltón, Bodokon, kiszalad a falu a csodájára, s elsápadnak az emberek az irigységtől. ... Ahogy befonta a sörényüket, felrakta rájuk a szerszámot. Úgy be volt csomózva az egyik hámistráng, hogy alig bírta kioldani. A négy tüzes csődör nyugtalanul rakosgatta szép, karsú lábait, s csapkodott a farkával ide-oda.

Az istálló ajtaja ki volt nyitva, s szép pirosposzgas menyecske jelent meg benne – de nem vette észre Gélyi Jánost: a Ráró nyaka és a szénatartó eltakarta. János se vette észre az asszonyt, de nemsokára hallotta suttogó hangját odakünn... szaggatott szavakat, amelyeknek értelme is alig volt, mire hozzá értek.

Vajon kivel beszélget? „Mondja meg neki, a lagziba én is elmegyek, de aztán... nem tudom még, mi lesz...” **Ez a Klári szava volt**, tisztán hallotta. Aztán egy cserepes, nyöszörgő, köhécseléstől kísért hang felelt, ki tudja, mit, nem lehetett megérteni. Hanem a Klári suttogását ismét megértette. „Két mályvarózsa lesz a mellemen, legyen ott... legyen a kenderáztatóknál.” János kiejtette kezéből a Ráró kantárját, nagyot csördült a dobogón a sok karika meg a zabla, de nem hallotta... nem azt hallgatta. „Ha a piros rózsát ejtem ki a kezemből az útra, akkor maradjon, ha a fehérét, akkor jöjjön.” Gélyi János alig bírta felszerszámozni a negyedik lovat, elszorult a szíve, megsibbadt a keze,

HATÁRHELYZET (JELEN)

2. **Hogyan teremt, milyen írói eszközzel balladai homályt Mikszáth?**
3. **Hogyan teremt drámai feszültséget?**
4. **Milyen párhuzam és ellentét figyelhető meg az alábbi viszonyokban?**
  - **János és a lovak**
  - **János és Klára**
  - **a lovak és Klára**

mindent visszajárul tett. Sötét sejtelem nehezedett a szívére. Hallotta ő már valaha ezt a szelíd hangot ilyennek! Eh, bolondság! A szavak is megijesszék? Aminek teste nincs, annak az árnyékát lássa? Fekete gyanúnak fehér ágyat bontson? Nyugodtan vezette ki a felszerszámozott lovakat megitatni. Klári éppen akkor kísért ki a kapun egy töpörödött öregasszonyt.

– Ki volt az az ördögök nagyanyja? – kérde a fiatal gazda féltréfásan.

– Vőnekiné, a templomsorról.

– Mit keres nálad az a boszorkány?

– Egy kis élesztőt kért szegény.

– Hüm! Hát kenyeret dagaszt ökigyelme?... No de most már siess felkészülni, Klári! Mindjárt indulunk. A könnyű szekér már ki volt húzva a színből, s megkenve állt az udvaron, egy perc alatt be volt fogva. Felültek. János meglegyintette az ostort a négy tüzes állat fölött, s azok prüszkölve, ziháló orrlukkal, aprózó táncban indultak ki az udvarból. Végigtekintett rajtuk, s amint elnézte azt a négy formás főt, mely hol a szügybe vágódik, hol fölhajlik nagy kényesen, a rézkarikák a szerszámon, amint csillognak, tündökölnék, a cifra sallang hogy körülropködi nyúlánk derekukat, és az acélpatkó, amint meg akarja lábuk alatt gyújtani az anyaföldet, szíve megdagad örömeiben. De jó is, hogy oda nem adta a négy lovat senkinek, pedig hányszor kérték. Csak nemrég is négyezer forintot rakott össze Bodok, Csoltó, hogy megvegyék, és agyonüssék a határon. Hadd vesszen magva a különb fajnak!

De a lovokról egyszerre leesett a tekintete a felesége szép piros arcára, hófehér keblére, hófehér keblén a két mályvarózsára, pirosra, fehérre. Megmondta... így mondta.

5. Milyen költői eszköz figyelhető meg a kiemelt mondatokban?

Kieresztette az ostort Gélyi János, röpült a négy ló, ágaskodott a gyeplős és az ostorhegyes, a szépasszony rózsás tenyeréből ernyőt csinált hamis szemeknek, merengve nézte a vidéket, s ő is röpült.

– Nem is hittem, János, hogy elviszel, tudom, hogy nem szívesen teszed... mert még a rossz nyelvek nem teltek be velem, aztán meg...Megvárta Vér Klári, hogy az ura szóljon, kérdezzen, de az is a vidéket bámulta, a szaladó réteket, a közeledő kenderáztatókat, melyek úgy csillogtak zöldes vizükkel, mint valami gúnyos szemek, s messzebb a hegyszakadékokat, ezeket az öblös, nyitott koporsókat.

– Aztán meg azt gondoltam, hogy mivel a holnapi vásárra készültél, a Csillomék lakodalmáról egyenesen oda indulsz.

Még erre sem felelt Gélyi János. Csak hadd jöjjön még közelebb az az asszony a töviseivel.

– Ej, beh kényes lett kend! Beszélni is restell. Hogy lesz hát, hadd hallom? Itthagysz-e azalatt, vagy magaddal viszel?

– Otthagylak – mondá kelletlenül. – Úgyis három napig tart a lagzi.

A kenderáztatóhoz értek. A dűlőúton ott mendegélt Csipke Sándor a tulipános szűrében, az ünneplő kalapjával, s úgy tett, mintha csak véletlenül fordulna meg a kocsirobogásra

– pedig azt még a föld is megérzi, ha a Gélyi János négy híres lova jön. De mit most a lovak!... A felesége arcát fürkészi. Ni, hogy csillog a szeme, ni, hogy odanézett a nyalka legényre, epedőn, lopva, hosszan vetette rá édes tekintetét.

... S jaj, kiesett kezéből, nincs többé mellén a fehér mályvarózsa.

Ereszté a gyeplőt ellankadó keze mindig jobban, jobban... mint a siető szél, ha felhőket vinne, vágatnak szilajon Gélyi paripái; nem is paripák már, a szörnyű sebesség

6. Mit tudunk meg a kiemelt részből?

7. Mit késleltetett eddig az író?

összegyúrja őket egy fekete szárnyá, amely röpül... röpül... Nem is szárny az, de a megvadult halál!

– Irgalom, segítség! Ó, tartsd azt a gyepiót! – sikolt fel Vér Klári. – Itt a hegyszakadék, jaj, ott is egy örvény!...

– Verjen meg az isten; de meg is fog verni!

– Ó, tartsd azt a gyepiót, édes uram, férjem!

Tartotta is, de csak míg kioldta rajta a bogot. Csettentett a szájával, s egy lóriasztó szisszentést hallatott:

– Gyi Tündér! Ráró!

Aztán odahajította két kibontott gyepiószárát a Bokros és Villám nyaka közé...

TETŐPONT:

KONKLÚZIÓ:

- 8. Mit „hallgat el” az utolsó mondat végi három pont?**
- 9. Értelmezze a cím és a történet (szöveg) kapcsolatát?**
- 10. Hogyan írná meg házasságuk történetét Vér Klára nézőpontjából?**